

Het effect van schapenbegrazing op het broedsucces van een populatie Boomleeuweriken

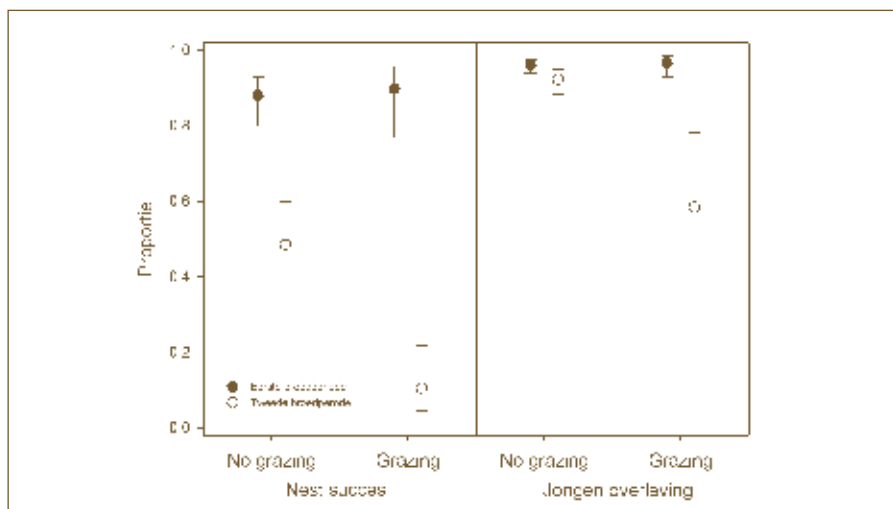
Schaapskudde vlakbij een aantal Boomleeuwerik-nesten - Glenn Vermeersch

In het vorige nummer van Vogelnieuws kon je al lezen dat we in het voorjaar van 2010 zijn gestart met een studie naar het broedsucces van een populatie Boomleeuweriken in het Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide. We vroegen ons af of de schapenbegrazing die daar sinds 2000 wordt gehanteerd om het terrein open te houden een invloed had op de broedprestatie van deze grondbroedende soort die op Annex I van de Europese Vogelrichtlijn staat. Om een antwoord te vinden op die vraag werd in de periode maart-eind mei intensief gezocht naar nesten binnen een zoekzone van ca. 2000 ha. Een meer gedetailleerd overzicht van de resultaten en de implicaties ervan zal in de nabije toekomst verschijnen in de vorm van een wetenschappelijk artikel, maar in deze nieuwsbrief lichten we alvast een tipje van de sluier.

Resultaten

Er werden 75 nesten aangetroffen verdeeld over twee broedperiodes. De eerste periode startte in de laatste 10 dagen van maart en de tweede legronde ving aan in de eerste week van mei. Van vele broedparen vonden we twee legsels. Gemiddeld legden de Boomleeuweriken 4.08 ± 0.69 eieren en succesvolle nesten leverden uiteindelijk 3.67 ± 0.99 uitgevlogen jongen op. Opvallend was het hogere nestsucces van de eerste legronde. De schapen waren nog niet aanwezig op het terrein en bovendien was het in die periode opvallend mooi en zacht weer. De meeste jongen van de eerste legronde hebben zolang ze in het nest aanwezig waren geen druppel regen gezien en konden genieten van bijna continue zonneschijn.

Figuur 1
Samenvattend de resultaten van het eerste onderzoeksjaar.

Glenn Vermeersch
Glenn.vermeersch@inbo.be
Filiep T'Jollyn
Diederik Strubbe
Luc De Bruyn

Het verhaal werd iets minder positief in de tweede legronde. Het nestsucces lag toen significant lager (Fig 1) en bovendien was het extra laag in de ondertussen door schapen begraasde delen van het onderzoeksgebied. Zowel nestsucces als overleving van de jongen werd significant negatief beïnvloed door de aanwezigheid van schapen (Fig 1).

Bespreking

De resultaten van dit eerste onderzoeksjaar tonen aan dat het extensieve begrazingsbeheer met schaapskuddes niet valt te rijmen met de genomen beheersdoelstelling om de lokale Boomleeuwerik-populatie met ca. 20 broedparen te doen uitbreiden. Immers, wanneer het broedsucces negatief wordt beïnvloed, zal dat wellicht op termijn vertaald worden in lagere aantallen. Het is nog onduidelijk of de licht dalende trend van de laatste 5 jaar kan gelinkt worden aan de resultaten van ons onderzoek. Dit betekent echter geenszins dat de schapenbegrazing op de Kalmthoutse Heide tot het verleden behoort! De begrazing heeft immers zijn nut al lang bewezen wat het openhouden van het terrein en de diversifiëring van de vegetaties betreft. Zonder schapenbegrazing zou op termijn zelfs het leefgebied van de Boomleeuweriken verdwijnen. Maar wellicht kan een kleine aanpassing al heel wat schade voorkomen. Vanaf volgend jaar zal waarschijnlijk met een gehoede kudde worden gewerkt. Dat schept mogelijkheden om de meest gevoelige zones (de onmiddellijke omgeving van de nesten) te mijden tot na de tweede legperiode (eind mei-begin juni).

Verder onderzoek

De op til zijnde veranderingen in het begrazingsbeheer zijn erg interessant om verder op te volgen. Zal een gewijzigd beheer het broedsucces ten goede komen? Door volgend jaar de populatie opnieuw op de voet te volgen, kunnen we dat wellicht te weten komen.

Bovendien heeft het werk dat we dit jaar hebben verricht een aantal nieuwe vragen

opgeworpen. We willen namelijk weten welke processen precies verantwoordelijk zijn voor het verlaagde broedsucces. Predatie speelt meer dan waarschijnlijk een prominente rol in het verhaal, maar wanneer vindt die predatie precies plaats en welke soorten zijn daarbij betrokken? Valt er een directe verklaring te vinden wanneer we de bewegingspatronen van de schapen in kaart brengen? Worden nesten effectief vertrapeld door de schapen of maken ze door verstoring van broedende wijfjes indirect de weg vrij voor predatoren?

Allerlei vragen die we in 2011 zullen aanpakken en waarover we mogelijk in de tweede Vogelnieuws van 2011 al kort kunnen berichten.

*Nest jonge Boomleeuweriken -
Glenn Vermeersch*

